

421.

ŠIROKOVA IN ZNANSTVENA DELA
GOZDARSKEGA INSTITUTA SLOVENIJE

2078.

DR. MAKS WRABER

GOJENJE GOZDOV
V LUČI GENETIKE

2

LJUBLJANA 1950

B. 2078

STROKOVNA IN ZNANSTVENA DELA
GOZDARSKEGA INSTITUTA SLOVENIJE

DR. MAKS WRABER

GOJENJE GOZDOV
V LUČI GENETIKE

(BIOLOŠKA PROBLEMATIKA GOZDNEGA SEMENARSTVA)

2

LJUBLJANA 1950

UREDIL UREDNIŠKI ODBOR GOZDARSKEGA INSTITUTA SLOVENIJE
(PREDSTAVNIK ING. MARTIN ČOKL)

IZDAL GOZDARSKI INSTITUT SLOVENIJE V LJUBLJANI

ZALOŽILA DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE V LJUBLJANI
(PREDSTAVNIK JOŽE KOS)

NACRT ZA NASLOVNO STRAN OVIŠKA NAPRAVIL MILOŠ MEHORA

KARTO SEMENARSKIH SEŠTOJEV IZDELAL DR. MAKŠ WRABER,
MATRICO ZA KLISE PA GEODEŠKI ZAVOD LRS (JOŠIP POŠAVEC)

OBSEG KNJIGE 4/4 POLE IN KARTA SEMENARSKIH OKOLIŠEV SLOVENIJE

NAKLADA 2000 IZVODOV

DOTISKANO AVGUSTA 1950

TISK TISKARNE SLOVENSKEGA POROČEVALCA V LJUBLJANI

1. Biologija — teoretična in praktična podlaga gozdarstva

Gojenje gozdov je osnovna in najvažnejša panoga vse gozdarske dejavnosti, ker aktivno posega v vse ostale panoge gozdarskega udejstvovanja ter tako neposredno ali vsaj posredno vpliva na njihov razvoj in uspešnost njihovega prizadevanja. Glavna skrb in naloga gojenja gozdov je, da dviga gozdno proizvodnjo po količini in kakovosti. Na ta način ustvarja materialno podlago drugi glavni panogi gozdarstva — izkoriščanju gozdov.

Gojenje gozdov je gozdarska veda, ki se bavi z živimi bitji — z rastlinami, najbolj z gozdnim drevjem. Njena teoretična podlaga je torej veda o živih bitjih — biologija. Aktivnost in uspešnost gozdnogojitvenega dela je odvisna od napredka biološke vede; čim bolj biologija odkriva zakonitosti v življenju in razvoju organizmov, tem boljše teoretične in praktične možnosti se nudijo razvoju gozdnogojitvene stroke. Gojenje gozdov je potemtakem vezano na biološke temelje in načine dela; lastno mu je biološko pojmovanje gozda, biološko gledanje na gozdarske probleme.

Tako nam bo razumljivo, da sta na napredek v gojenju gozdov v zadnjih desetletjih močno vplivali genetika in fitosociologija, biološki vedi, ki sta odprli bistveno nove poglede v potek življenjskega dogajanja v naravi, biološko znanost iz temeljev preobrazili in sunkovito pospešili njen razvoj. Genetiki je lastno individualno obravnavanje živih bitij, fitosociologijo pa odlikuje značaj socialnosti, to je vzajemne odvisnosti organizmov in njihove organske povezanosti v višje življenjske skupnosti, v nekake individue višjega življenjskega reda.

Genetika ali nauk o nastajanju, razvoju in spremenljivosti živih bitij je sicer že starejšega izvora, ali se je mogla iz razlogov gozdarske konservativnosti šele v novejšem času v polni meri uveljaviti v gozdarstvu, medtem ko si fitosociologija kot najmlajša biološka veda prav v najnovejšem času uspešno utira pot v gozdarstvo kot napredca nauk o rastlinskih združbah in njihovih socialnih odnosih.

Počasno uveljavljanje genetike v gozdarstvu ima vsaj deloma svoj vzrok tudi v bistvu gozdarstva, ki je bilo po svoji naravi od začetka ekstenzivno usmerjeno in mu je to v veliki meri lastno še danes vkljub močni težnji po bolj intenzivnem gospodarjenju. Medtem ko razne kmetijske panoge, ki se bavijo z gojenjem boljših rastlinskih vrst in sort, že zdavnaj jemljejo v poštev nižje in najnižje rastlinske sistematične enote, je za gozdarsko prakso pojmovanje drevnih vrst še vedno zelo široko in ohlapno. Za gozdarskega praktika (tudi strokovno izobraženega) je osnovna in večkrat tudi najnižja sistematična enota rastlinska vrsta (species) v širokem Linnéjevem smislu (tako imenovane „velike vrste“ ali lineoni) in so mu že tako imenovane

VSEBINA

I. Biologija — teoretična in praktična podlaga gozdarstva	3
II. Kako zvišamo gozdno proizvodnjo	4
III. Semenarstvo — prva skrb naprednega gozdarstva	4
Načrtna semenarska služba	6
Fitosociološki vidiki so v ospredju	8
IV. Problemi dednosti in njih pomen za gozdarstvo	9
Spremenljivost — bistvena lastnost živih bitij.	10
Fenotip in genotip	12
1. Fenotipične spremembe (modifikacije)	13
2. Genotipične spremembe (mutacije, kombinacije)	15
3. Ciste linije in populacije	19
4. Stalnost genotipičnih lastnosti in nastanek ras	20
V. Klasični nauk genetike in Mičurinova šola	25
VI. Uporaba genetike v semenarstvu	28
Semenarski okoliši in semenarski sestoji	30
Razdelitev Slovenije v gozdne semenarske okoliše	37
Semenarski predeli za važnejše domače gozdne drevesne vrste	39
Količinsko razmerje med drevesnimi vrstami	40
VII. Kriteriji za izločanje semenarskih sestojev	42
1. Fitosociologija	43
2. Biološko-ekološki kriteriji	44
3. Genetični vidiki	44
4. Sistematični kriteriji	54
5. Tehnološki vidiki	54
6. Gozdnogojitveni oziroma gospodarski vidiki	54
Praktična navodila za izločanje semenarskih sestojev	55
Sklep	56
Uporabljeno slovstvo	57